

AVRUPA REÇETESİ=ERMENİ ÜZÜNTÜSÜ: MİLLİYETÇİLİK GÖRÜNTÜSÜ ALTINDA NEFRET SÖYLEMİ

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Ermenistan ve Amerikada Ermenice ve İngilizce olarak iki dilde yayınlanan Asbarez gazetesinde^[1] çok kısa bir süre önce köşe yazarı Garen Yegparianın Avrupa Reçetesi=Ermeni Üzüntüsü başlıklı bir makalesi yayınlandı.[2]

Adıgeçen köşe yazarı makalesinde önce İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaygınlaşan milliyetçilik karşıtı duygulara değinmekte ve birçok Avrupalının aşırı derecede milliyetçilik karşıtı olduğunu belirtmektedir. Yazar, bu tutumu Avrupalılar için anlaşılır bulmaktadır. Ancak, bu doğal tepkinin çok aşırı bir şekilde devamlılık gösterdiğini ve bazen, sadece doğal olmayıp muhtemelen zarar verebileceği yerlere ihraç edildiğini vurgulu biçimde savunmakta ve Ermenistanın böyle bir yer olduğunu ifade etmektedir.

Bu bağlamda, birçok Ermeninin milliyetçilikten uzaklaşmış görüldüğünü ve Avrupa düşünce tarzı ile etkileşim içine girdiğini öne sürmektedir. Bu eğilime, kısa bir süre önce yapılan, Ermenilerin büyük çoğunluğunun Ermeni ulusal marşı Mer Hyernik (Anavatanımız) yerine Charles Aznavourun Senin için Ermenistan isimli şarkısını tercih ettiği Facebook araştırmasının sonuçlarını örnek göstermektedir. Köşe yazarı daha sonra aşağıdaki soruları yöneltmektedir:

Mer Hyernik ile sorun nedir? Bu marş, RoAnın (Ermenistan Cumhuriyeti) ilk üç yönetimi (Levon, Robert, Serzh) ile irtibatlandırılmakta ve bu nedenle lekeli mi bulunmaktadır? İlk cumhuriyet (1918) ve ARF (Ermeni Devrimci Federasyonu-Taşnaksutyun kastedilmektedir) ile fazla irtibatlı bulunmakta ve bu nedenle toplumun ARF karşıtı kesimlerinin hedefi mi olmaktadır? Kaç kişi marşın bu dönemden geldiğini (ve biraz değişikliği uğradığını) bilmektedir? Veya milliyetçilikten korkan/milliyetçiliğe güvenmeyen kişilerin sorun haline getirdiği ve mümkün olduğunca nazik bir ulusal marş istediği bir konudur? Mer Hyernik in şarkı olarak çok hüznü olduğu söylenirken Aznavourun şarkısının bir o kadar hüznü olması nedeniyle tutar tarafı olmayan bir görüş mü savunulmaktadır?

Adıgeçen, milliyetçilik doğal bir insan içgüdüdür ve öz saygının temel ifade biçimi, toplumların örgütlenme ilkesidir şeklinde görüş ortaya koymaktadır. Daha sonra, (konuyla hiç alakası olmayan) ten rengi ve cinsel yönelimleri nedeniyle ayrımcılık gören bazı grupların isimlerini zikrederek aşağıdaki soruyu sormaktadır:

Siyahilerin öz saygı, eşcinsellerin öz saygı ve diğer kimlik gruplarının öz saygı ifade etmeleri kabul görürken, bu neden Ermeniler için geçerli değildir?"

Köşe yazarı, bu soruyu yönelttikten sonra, esas anlatmak isteği hususu şu şekilde izah etmektedir:

Eğer Avrupa milliyetçilik olmadan yaşanabileceğini düşünüyorsa, tamamdır. Ancak bizim için bu öz saygı, kana susamış doğu ve batı komşularımız nedeniyle koruyucudur.

Köşe yazarına göre milliyetçilik Ermeniler için ulusal kimliğini korumak için değil, kana susamış doğu (Azerbaycan) ve batı (Türkiye) komşularına karşı korunmak için gereklidir. Bu bağlamda, komşuları için gereksiz bir nitelendirme ve kötüleyici bir dil kullanmak, belirli bir gruba karşı ağır bir önyargı ifade etmekten başka bir şey değildir. Bunun ismi tam olarak nefret söylemi dir.

İnternette yapılan basit bir arama, bu şekildeki kötüleyici bir dilin geçmişte de sistematik olarak kullanıldığına işaret etmektedir. Örneğin, adigeçen köşe yazarı geçen yıl kaleme aldığı Binyıl geçti * Hala Yağma başlıklı bir makalesinde saygısızca Türkiye Türkleri yağmacı içgüdülerini sarsmakta aciz kalıyorlar. Bugün hala yağmacılığı dayanıyorlar şeklinde bir iddiada bulunmaktadır.[3]

Bu şekildeki karalayıcı bir tümce yoluyla adigeçen, ayırım yapmadan ve utanmaz biçimde bütün Türkiye Türklerini yağmacı içgüdüye sahip olmakla ve yağmacılığa dayanmakla suçlamaktadır.

Sözkonusu makalenin en altında gazete Tartışma Siyasetini aşağıdaki şekilde açıklamaktadır:

Yorumlar memnuniyetle karşılanmakta ve özendirilmektedir. Bununla birlikte yapacağınız yorumun içeriğinden sorumlusunuz. Kutsal şeylere sövgü, kişisel saldırı veya diğer uygunsuz şeylere izin verilmeyecektir. Asbarez, yorum yapma standartlarını ve siyasetini ihlal eden kullanıcıları engelleme hakkını saklı tutmaktadır.

Yukarıdaki örneklerden açıkça görüleceği üzere, Türklere ve Azerbaycanlılara karşı kötüleyici ve ön yargılı bir dil kullanılması Asbarez gazetesinde sıradan ve kanıksanmış bir uygulamadır. Esasında Asbarez gazetesi yazarları bazı hallerde milliyetçiliğin aşırı milliyetçilik olmaması gerektiğine ilişkin kendi savlarına karşı görüşler dile getirmektedirler. Örneğin, Garen Yegharian yukarıda değinilen makalesinde, Milliyetçiliğin suiistimal edildiği ve yozlaştığı, aşırı milliyetçilik (şovenizm) haline geldiği ve diğerlerinin milliyetçiliğini reddettiği veya kendi ulusundan olmayanlara nefret aşılacağı çizgi ne olmalıdır demektedir. Bunu takiben, daha önce belirtildiği üzere bu cümlesini Ermenistanın komşularını kana susamış olarak tarif etmekle irtibatlandırmaktadır.

Avrupa Konseyi Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (ECRI) Ermenistana ilişkin 2016 raporund, Azerbaycana karşı hoşgörüsüz söylemlerin not edildiği belirtilmektedir.[4] ECRI ana sayfasına göre, Avrupa Konseyi Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe

Karşı Avrupa Komisyonu 2016 yılı raporu önerilerinin takibi amacıyla 27 Temmuz 2018 tarihinde Erişim bir yuvarlak masa toplantısı düzenlemiştir. Sözkonusu sayfada, ECRI, nefret söyleminde artış gibi birçok konuda endişe ifade etmiştir denilmektedir.[5]

Bazı yayın organlarının nefret söylemi kullanılmasına izin vererek modası geçmiş karışıklıkları kışkırtması ve düşmanlıklardan çıkar sağlamaya çalışması oldukça üzücüdür. Genç nesiller için daha iyi bir gelecek isteyen akıl kişilerin bu kötü niyetli yaklaşım ile mücadele etmesi gerekmektedir.

Nefret söyleminin karmaşık bir olgu olduğuna ve uluslararası alanda mutabık kalınmış bir tanımı bulunmadığına şüphe yoktur. Nefret söylemi konusunda ABDde Avrupa ülkelerine nazaran daha az düzenleneme yapıldığı da bilinmektedir. Bu nedenle, ABDde bulunan yayın organları yazılarında ve yayınlarında nefret söylemi konusunda daha az özenli olabilirler. Bununla birlikte, Avrupa Konseyi uzun süre bu konu üzerinde çalışma yapmıştır. Konseyin Bakanlar Komitesine göre, nefret söylemi, ırkçı nefrete, yabancı düşmanlığına anti- Semitisme veya hoşgörüsüzlüğe dayanan diğer nefret şekillerini yayan, kışkırtan, teşvik eden veya savunan tüm ifade biçimlerini kapsar. Yeni medya türlerinin gelişmesi ile çevrim içi (onliferthee) nefret söylemi ortaya çıkmıştır. Çevrim içi ortamda nefret söylemi üzerinde durulması ve düzenlenme yapılması için harekete geçilmesi ve bununla yeni yöntemlerle mücadele edilmesi gerekmektedir.

Nefret söylemine ve nefrete dayalı hoşgörüsüzlüğe karşı birlik içinde mücadele etmeli ve yekdiğerimizi bu bağlamda uyarmalıyız. Erken uyarının, daha ileri derecede yanlış anlamaların ve yanlış algılamaların önüne geçebileceğini unutmamalıyız.

*Photo: Google

[1] Los Angeles Kaliforniyada, Ermeni Devrimci Federasyonu (kısaca Taşnaksutyun veya Taşnak olarak bilinen) tarafından yayınlanmaktadır. Gazete ana sayfasında kendisini Asbarez, esas olarak Batı ABDde yaşayan 500.000 kişilik Ermeni-Amerikan topluma hizmet vermektedir. Haftada beş kez, Salı-Cuma günleri arasında 16-28 sayfa ve Cumartesi günü 40-48 sayfa yayınlanmaktadır şeklinde tanımlamaktadır.

[2] Garen Yegparian, European Cure=Armenian Affliction?, *Asbarez*, 06 Ekim 2018, <http://asbarez.com/175487/european-curearmenian-affliction/>.

[3] Garen Yegparian, A Millennium On * Still Plundering*Asbarez*, 07 Temmuz 2017, <http://asbarez.com/164760/a-millennium-on-still-plundering/>.

[4] ECRI Report on Armenia (European Commission against Racism and Intolerance (ECRI), 04 Ekim 2016), <https://rm.coe.int/fourth-report-on-armenia/16808b5539>.

[5] Round Table Combating racial discrimination and intolerance in Armenia" (European Commission against Racism and Intolerance (ECRI), t.y.), <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/armenia-2018>.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "AVRUPA REÇETESİ=ERMENİ ÜZÜNTÜSÜ: MİLLİYETÇİLİK GÖRÜNTÜSÜ ALTINDA NEFRET SÖYLEMİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2018 / 75. Ekim 11. Erişim Haziran 29, 2026. <https://avim.org.tr/tr/Yorum/AVRUPA-RECETESI-ERMENI-UZUNTUSU-MILLIYETCILIK-GORUNTUSU-ALTINDA-NEFRET-SOYLEMI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır